

DLA
ABSOLWENTÓW
SZKÓŁ
PODSTAWOWYCH

Zrozumieć przeszłość

Maturalne karty pracy

ze wskazówkami do rozwiązywania zadań

do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum

1

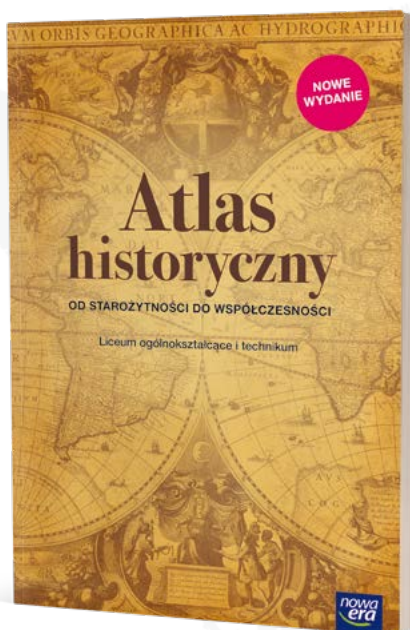
Zakres rozszerzony

nowa
era

Atlas historyczny

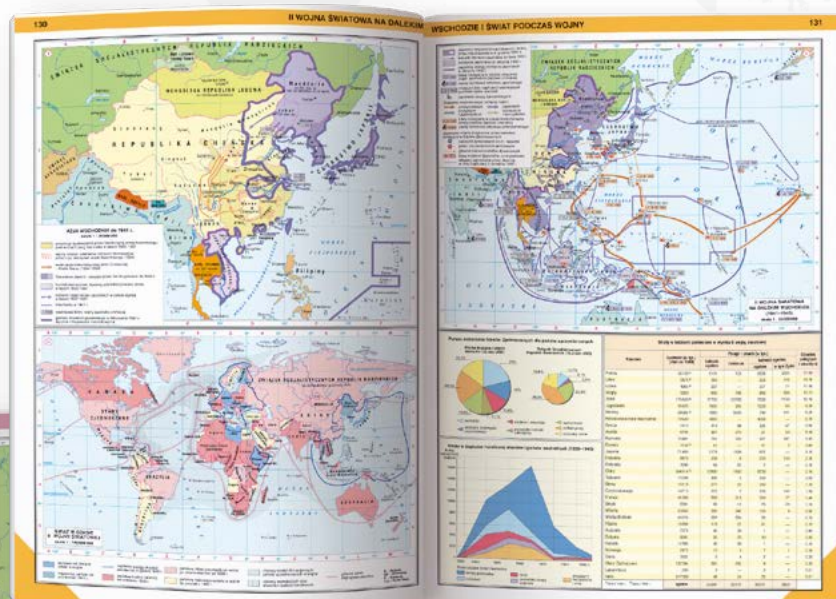
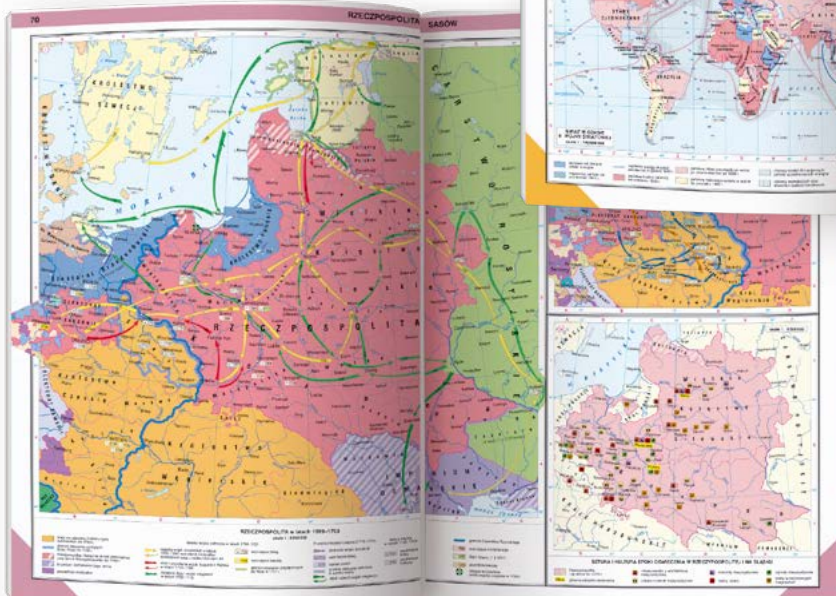
Od starożytności do współczesności

Liceum ogólnokształcące i technikum

Atlas historyczny *Od starożytności do współczesności* dla liceum ogólnokształcącego i technikum ilustruje dzieje ludzkości od prehistorii po współczesność. Ułatwia kształcenie ważnej umiejętności przedmiotowej – lokalizacji czasowo-przestrzennej wydarzeń historycznych z dziejów Polski, Europy i świata.

Przejrzyste mapy ułatwiają korzystanie z atlasu. Poszczególne epoki historyczne wyróżniono kolorami charakterystycznymi dla całej serii atlasów Nowej Ery.

Zawiera ponad 300 map tematycznych i przekrojowych, liczne plany bitew i miast, schematy, diagramy, dane statystyczne oraz obszerny indeks nazw.

Robert Śniegocki

Zrozumieć przeszłość

Maturalne karty pracy

ze wskazówkami do rozwiązywania zadań

do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum

1

Zakres rozszerzony

Twoje mocne strony

Zrozumieć przeszłość

Maturalne karty pracy 1 uzupełniają podręcznik autorstwa **R. Kuleszy, K. Kowalewskiego** *Zrozumieć przeszłość. Część 1*, zakres rozszerzony dopuszczony do użytku szkolnego i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania historii na poziomie ponadpodstawowym, w zakresie rozszerzonym.

Nabyta przez Ciebie publikacja jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy o przestrzeganie praw, jakie im przysługują. Zawartość publikacji możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie umieszczaj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, to nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Możesz skopiować część publikacji jedynie na własny użytek.

Szanujemy cudzą własność i prawo. Więcej na www.legalnakultura.pl

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o. 2019
ISBN 978-83-267-3655-1

Koordinacja prac i redakcja merytoryczna: Tomasz Bach.

Redakcja merytoryczna: Stefan Horak.

Redakcja językowa: Aleksandra Bednarska.

Nadzór artystyczny: Kaia Pichler.

Opieka graficzna: Ewa Kaletyn.

Projekt okładki: Maciej Galiński.

Projekt graficzny: Marek Błoszko, Małgorzata Gregorczyk.

Ilustracje: Elżbieta Buczkowska, Marta Długokęcka, Wioleta Herczyńska.

Fotoserwis: Paulina Łukaszewska.

Mapy: Zespół kartograficzny NE.

Realizacja projektu graficznego: Mateusz Wysiecki.

Zdjęcia pochodzą ze zbiorów:

AA+K Kobus/TravelPhoto (OKŁADKA); **BE&W:** Alamy s. 10 (karykatura), 11, 13 (pieczęć), 14, 15, 17 (Assurbanipal), 18, 19 (kompas), 23 (maska), 42 (Panteon), 42 (rzeźba), 50 (Hagia Sophia), 51, 55, 77 (Ile-De-France), 93, 103, Fine Art Images/Heritageimages s. 17 (Nefretete), Imagebroker RM/Werner Dieterich s. 77 (Tournus), Picfair Limited/Dimitrios Pikros s. 27; Diomedia: Mary Evans s. 57 (hold, Otton III), Universal Images Group/Universal History Archive s. 101; **East News:** Albin Marciniaś s. 95, Muzeum Literatury s. 69, Zofia i Marek Bazak s. 84; **Gallo Images Poland/Getty Images:** chuyu s. 17 (żołnierz), De Agostini s. 12, De Agostini/C.Marchelli s. 10 (fresk), DEA/A. Dagli Orti s. 50 (mozaika), DEA/W. Buss s. 58, Leemage s. 23 (amfora), 102, Universal Images Group s. 13 (relief); **Muzeum Narodowe we Wrocławiu** s. 66; **Panthermedia/Tatiana Popova** s. 23 (brama); **Photo Power/Bridgeman Images/British Library**, London s. 78; **Shutterstock** s. 8, 19 (mur), (107); Pecold s. 23 (fresk).

Wydawnictwo dołożyło wszelkich starań, aby odnaleźć posiadaczy praw autorskich do wszystkich utworów zamieszczonych w podręczniku. Pozostałe osoby prosimy o kontakt z Wydawnictwem.

Nowa Era Sp. z o.o.

Aleje Jerozolimskie 146 D, 02-305 Warszawa

www.nowaera.pl, e-mail: nowaera@nowaera.pl

Centrum Kontaktu: 801 88 10 10, 58 721 48 00

Druk i oprawa: DRUK-SERWIS Sp. z o.o. Ciechanów

Informacje praktyczne	4
I. Pierwsze cywilizacje	8
Tematy: 1. Początki historii człowieka 2. Narodziny cywilizacji 3. Babilonia i Asyria 4. Państwo faraonów 5. Kultura starożytnego Egiptu 6. Inne cywilizacje Bliskiego Wschodu 7. Cywilizacje Indii i Chin	
II. Dzieje starożytnej Grecji	20
Tematy: 1. Początki cywilizacji greckiej 2. Greckie <i>poleis</i> 3. Antyczna Sparta 4. Ateńska demokracja 5. Wojny grecko-perskie 6. Potęga i upadek antycznej Grecji 7. Świat duchowy starożytnych Greków 8. Sztuka i nauka antycznej Hellady 9. Podboje Aleksandra Wielkiego 10. Świat hellenistyczny	
III. Antyczny Rzym	32
Tematy: 1. Starożytna Italia i początki Rzymu 2. Republika rzymska 3. Podboje Rzymu 4. Zmiany społeczne w republice rzymskiej 5. Upadek republiki rzymskiej 6. Początki cesarstwa rzymskiego 7. Od pryncypatu do dominatu 8. Kultura antycznego Rzymu 9. Religia rzymska i chrześcijaństwo 10. Upadek cesarstwa rzymskiego	
Starożytność – To było na maturze!	43
IV. Początki średniowiecza	48
Tematy: 1. Cesarstwo bizantyjskie 2. Świt narodów europejskich 3. Narodziny i podboje islamu 4. Państwo Franków 5. Imperium Karola Wielkiego 6. Rozpad imperium Karolingów 7. Pierwsze państwa Słowian 8. Kształtowanie się feudalizmu 9. Najazdy normañskie i węgierskie	
V. Państwo pierwszych Piastów	59
Tematy: 1. Pradzieje ziem polskich 2. Początki państwa polskiego 3. Państwo Bolesława Chrobrego 4. Kryzys i odbudowa państwa Piastów 5. Polska na przełomie XI i XII wieku 6. Monarchia pierwszych Piastów	
VI. Pełnia średniowiecza w Europie	70
Tematy: 1. Konflikt cesarstwa z papieżem 2. Wyprawy krzyżowe 3. Imperium mongolskie 4. Narodziny monarchii stanowej 5. Gospodarka średniowiecznej Europy 6. Wieś i miasto w średniowieczu 7. Kościół w średniowieczu 8. Kultura średniowiecznej Europy	
VII. Rozbicie dzielnicowe i odbudowa Królestwa Polskiego	79
Tematy: 1. Rozbicie dzielnicowe 2. Rozwój gospodarczy ziem polskich 3. Sąsiedzi Polski w XII–XIII wieku. 4. Próby zjednoczenia Królestwa Polskiego 5. Odrodzenie Królestwa Polskiego 6. Monarchia Kazimierza Wielkiego	
VIII. Polska i Europa u schyłku średniowiecza	87
Tematy: 1. Unie z Węgrami i Litwą 2. Wojny z zakonem krzyżackim 3. Europa Zachodnia w XIV–XV wieku 4. Kryzys schyłku średniowiecza 5. Europa Środkowa i Wschodnia w XV wieku 6. Panowanie Kazimierza Jagiellończyka 7. Monarchia polska w XIV–XV wieku 8. Kultura polska w średniowieczu	
Średniowiecze – To było na maturze!	96
Zestaw zadań maturalnych. Starożytność i średniowiecze	101
Klucz odpowiedzi do zestawu zadań maturalnych	110

Jak rozumieć polecenia?

Zaznacz

Zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór, odwołując się do powyższej fotografii oraz własnej wiedzy.

Przykład

W poleceniach z czasownikiem operacyjnym **zaznacz** należy wskazać odpowiedź wybraną spośród podanych propozycji. Zazwyczaj wymagane jest wskazanie jednej odpowiedzi, ale bywa, że trzeba zaznaczyć kilka, dlatego uważnie czytaj polecenie i zwróć uwagę, ile opcji masz zaznaczyć.

Oceń

Na podstawie źródeł i własnej wiedzy oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Przykład

W zadaniach zamkniętych typu prawda/fałsz spotkasz się z czasownikiem operacyjnym **ocień**. Będzie on wymagał od Ciebie rozstrzygnięcia, czy podane twierdzenia są prawdziwe.

Podaj / Zapisz / Dokończ (zdanie)

Podaj rok oraz nazwę wydarzenia, które umożliwiło zmianę wyglądu i przeznaczenia prezentowanej świątyni.

Zapisz imię króla Wielkiej Brytanii, który w czasie wizyty w Paryżu wygłosił przemówienie przytoczone w źródle 1., oraz podaj stosowaną w historiografii nazwę układu zawartego w następstwie tej wizyty.

Przykład

Jeżeli w treści polecenia użyto czasowników operacyjnych **podaj**, **zapisz** lub **dokończ**, w odpowiedzi zapisz jedynie nazwy lub cechy konkretnych zjawisk lub procesów – nie dodawaj opisów, wyjaśnień i uzasadnień. Podaj tyle nazw, cech lub argumentów, ile wskazano w poleceniu.

Porównaj

Interpretując elementy graficzne rysunków, porównaj ich wymowę ideową oraz wyjaśnij, do jakiego wydarzenia politycznego nawiązuje ilustracja B.

Przykład

Użycie w poleceniu czasownika operacyjnego **porównaj** oznacza, że należy wskazać podobieństwa i/lub różnice między wydarzeniami, procesami lub zjawiskami wskazanymi w poleceniu oraz nazwać dostrzeżone podobieństwa i/lub różnice.

Wyjaśnij

Wyjaśnij, jaką postawę króla Ludwika XVI wobec przemian politycznych we Francji ukazuje rysunek. W odpowiedzi odwołaj się do treści ilustracji.

Przykład

Czasownik operacyjny **wyjaśnij** informuje, że na podstawie własnej wiedzy i/lub podanego materiału źródłowego w krótkiej odpowiedzi masz przedstawić określone w poleceniu zależności lub związki dotyczące podanego zjawiska/wydarzenia/procesu. W odpowiedzi zwracaj uwagę na rozpoznanie przyczyn i skutków oraz relacji między nimi.

Rozstrzygnij

Przykład

Rozstrzygnij, czy sytuacja opisana we fragmencie 2. była skutkiem wydarzeń opisanych we fragmencie 1. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnij, czy pomnik i tekst odnoszą się do tego samego wydarzenia. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł.

Czasownik operacyjny **rozstrzygnij** wymaga od Ciebie krótkiej odpowiedzi – zazwyczaj tak lub nie – w której zajmiesz stanowisko, czy podane informacje są prawdziwe/fałszywe, słuszne/niesłuszne, użyteczne/nieużyteczne itp. Czasownik ten występuje zazwyczaj w zadaniach, w których masz zająć stanowisko w danej kwestii, a następnie uzasadnić je.

Uzasadnij

Przykład

Uzasadnij – odwołując się do źródła i własnej wiedzy – że wydanie zaprezentowanej monety było możliwe w następstwie tzw. Aktu 5 listopada. W odpowiedzi przywołaj dwa argumenty.

Gdy w treści polecenia zastosowano czasownik **uzasadnij**, musisz – na podstawie podanych źródeł i własnej wiedzy – sformułować odpowiedź, w której umieścisz argumenty (fakty) przemawiające za prawdziwością danej tezy. Zwróć uwagę, czy w odpowiedzi należy wskazać również związki przyczynowo-skutkowe między podanymi zjawiskami/wydarzeniami/procesami. Polecenie **uzasadnij** często występuje jako drugie polecenie w zadaniu.

Uzupełnij

Przykład

Na podstawie fotografii i własnej wiedzy uzupełnij tabelę – wpisz obok podanych imion i nazwisk dowódców nazwy miejscowości związanych z ich największymi zwycięstwami militarnymi. Nazwy wybierz spośród wymienionych w źródle.

Gdy w treści polecenia użyto czasownika operacyjnego **uzupełnij**, musisz wpisać odpowiedzi w wyznaczone miejsce. Może to być np. luka w tekście, komórka w tabeli lub miejsce pod schematem/rysunkiem.

Sformułuj

Przykład

Podaj stosowaną w historiografii nazwę cytowanego dokumentu i na podstawie jego treści sformułuj trzy zasady ustrojowe w nim opisane.

W zadaniach, w których użyto czasownika operacyjnego **sformułuj**, oczekuje się od Ciebie jak najbardziej zrozumiałego i precyzyjnego przedstawienia wniosków czy prawidłowości.

Scharakteryzuj

Przykład

Polacy wobec groźby wynarodowienia. Scharakteryzuj politykę Niemiec oraz Rosji wobec Polaków po upadku powstania styczniowego i oceń jej skuteczność. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe (s. 26–27).

W zadaniach z czasownikiem operacyjnym **scharakteryzuj** należy opisać przebieg wydarzeń, procesów lub zjawisk z podaniem najważniejszych faktów, przyczyn, następstw i głównych uczestników, a także określić ich cechy (co w nich było charakterystycznego, a co podobnego do innych).

Jak napisać wypracowanie?

1. Analiza tematu

Temat wypracowania może zostać sformułowany jako:

- ▶ samodzielne pytanie lub opis zagadnienia do rozważenia, scharakteryzowania lub omówienia,
- ▶ pytanie lub opis zagadnienia do rozważenia, scharakteryzowania lub omówienia, którym towarzyszy dodatkowy materiał źródłowy (np. mapa, dane statystyczne, tekst, ilustracja).

2. Plan wypracowania

- ▶ Przygotuj w brudnopisie plan wypracowania. Wyróżnij w nim trzy najważniejsze części wypowiedzi, czyli wstęp, rozwinięcie i zakończenie, a następnie zapisz krótko zagadnienia, które powinny się znaleźć w każdej z nich. Opracowanie przemyślanego, uporządkowanego planu ułatwi Ci pracę.
- ▶ We wstępie planu zapisz swoje propozycje interpretacji polecenia, podaj kluczowe pojęcia lub sformułuj własne stanowisko, zasygnalizuj tezę.
- ▶ W części planu dotyczącej rozwinięcia wymień w punktach argumenty, stwierdzenia potrzebne do wyjaśnienia analizowanego zagadnienia, a następnie zastanów się, w jakiej kolejności najlepiej je zaprezentować. Jeśli do tematu wypracowania dołączono materiał źródłowy (np. tekst, mapę lub wykres), uważnie go przeanalizuj i zanotuj w punktach wszystkie te informacje, które później wykorzystasz w pracy.
- ▶ W zakończeniu podsumuj rozważania, zapisz propozycje wniosków i ocen oraz wyraż własne zdanie. Możesz również odwołać się do czasów współczesnych (wymień przykłady, które wykazują na związek tego tematu lub podobnych okoliczności z teraźniejszością).

3. Pisanie wypracowania

- ▶ We **wstępie** wskaż problem albo zasadnicze kwestie, których rozwinięcie znajdzie się w Twojej pracy. Możesz też postawić kilka pytań, na które później udzielisz odpowiedzi. Jeśli temat wymaga sformułowania stanowiska, określ je jasno i konkretnie. Pomocne w tym mogą się okazać zwroty: „Moim zdaniem...”, „Uważam, że...” itp.
- ▶ W **rozwinięciu** zgodnie z przygotowanym wcześniej planem opisz i wyjaśnij znajdujące się w nim zagadnienia. Jeśli do tematu dołączono materiał źródłowy, wykorzystaj informacje płynące z jego analizy. Pamiętaj przy tym o poprawności merytorycznej oraz unikaniu zbędnych informacji, które nie wniosą do pracy żadnych istotnych treści. Nie należy przedstawiać zagadnień niezwiązanych z tematem ani pisać wszystkiego, co się wie na dany temat – jednym z głównych kryteriów oceny jest umiejętność selekcji materiału.
- ▶ W **zakończeniu** pracy należy podsumować rozważania. Ponownie odnieś się do tematu, jeszcze raz określ zajmowane stanowisko, tym razem z perspektywy opisanych zagadnień lub wyrażonych opinii. Sformułuj wnioski i oceny.
- ▶ Odnieś się do początkowej tezy – określ, czy została ona udowodniona, czy jednak należałoby ją obalić, albo czy i jak należałoby ją inaczej sformułować.
- ▶ Pamiętaj o przemyślanej, spójnej i logicznej strukturze pracy, właściwych proporcjach między wstępem, rozwinięciem i zakończeniem (rozwinięcie to najdłuższa część), poprawności językowej, a także o wydzieleniu akapitów i zachowaniu marginesów oraz o estetyce pisma.

We współczesnej historiografii państwa Europy Środkowo-Wschodniej określa się też mianem *młodszej Europy*. Rozstrzygnij słuszność tego stwierdzenia w odniesieniu do średniowiecznych dziejów Czech, Polski i Węgier.

Źródło: Egzamin maturalny od roku szkolnego 2014/2015, Historia, poziom rozszerzony.
Przykładowy zestaw zadań, CKE, Warszawa 2013.

Temat wymaga umiejętności analitycznego i syntetycznego myślenia. Dotyczy trzech państw Europy Środkowej: Czech, Polski i Węgier w odniesieniu do ich średniowiecznych dziejów. Na początek należy zadać sobie pytanie: od jakich innych państw wymienione w poleceniu państwa mają być młodsze? *Młodsza Europa* to Europa ludów i państw, które później dołączyły do starszej Europy. Istotne jest zrozumienie, że kryterium „młodszości” stanowi czas przyjęcia chrześcijaństwa i – za jego pośrednictwem – zapoznania się z dorobkiem kultury łacińskiej. *Młodsza Europa* to peryferie, które z czasem odrabiały opóźnienie wobec centrum. Jest to obszar rozważań, w którym należy wziąć pod uwagę m.in. relacje peryferie–centrum, kategorie wyróżniania tego ostatniego. Należy zadać sobie również pytanie, czy można dołączyć do centrum i stać się jego częścią, nie tylko w naszej części Europy, ale także w innych częściach współczesnego świata. Zebrane wnioski pozwalają określić temat nie tylko jako historyczny. Może mieć to znaczenie dla samego sposobu prowadzenia pracy, ponieważ zdający może wykorzystać ten wątek przy konstruowaniu podsumowania. Od zdającego wymagane są dwie połączone ze sobą cechy: wiedza historyczna oraz umiejętność operowania nią. Ponadto do napisania dobrej pracy potrzeba kultury humanistycznej.

I. Wstęp:

- Wyjaśnienie, co jest nazywane *młodszą Europą* (Czechy, Polska i Węgry) oraz postawienie tezy, że późniejsze przyjęcie chrześcijaństwa przez państwa Europy Środkowo-Wschodniej skutkowało ich dążeniem np.
 - do dorównania państwom zachodnioeuropejskim z kręgu starszej cywilizacji / z kręgu kultury łacińskiej / wcześniej schrystianizowanym;
 - do naśladowania państw zachodnioeuropejskich pod względem rozwoju kulturalnego.
- Przedstawienie sytuacji w Europie od upadku cesarstwa rzymskiego do X w.

II. Rozwinięcie:

- Przedstawienie początków chrystianizacji Europy Środkowo-Wschodniej na przykładzie Państwa Wielkomorawskiego.
- Wskazanie przyczyn chrystianizacji Polski i Węgier oraz krótka charakterystyka jej przebiegu.
- Określenie skutków chrystianizacji dla państw Europy Środkowo-Wschodniej i wymienienie konkretnych przykładów. Odniesienie się do wpływu kultury łacińskiej przenoszonej z Europy Zachodniej na rozwój państw Europy Środkowo-Wschodniej.
- Wskazanie na specyficzną sytuację Czech, w których procesy chrystianizacyjne i przyjmowanie zachodnich wzorców kulturowych następowało szybciej.
- Szczegółowe wyjaśnienie, dlaczego państwa Europy Środkowo-Wschodniej mogą być nazywane *młodszą Europą* i podanie argumentów potwierdzających słuszność lub niesłuszność tego określenia.

III. Zakończenie:

- Sformułowanie końcowych wniosków i podsumowanie rozważań, odniesienie się do czasów współczesnych.
- Stwierdzenie, czy określenie *młodsza Europa* jest słuszne czy niesłuszne albo ewentualnie, jak inaczej postawiony w temacie problem powinien być sformułowany.

VI. Pełnia średniowiecza w Europie

Przykład

Zadanie 1. (0–1)

W tabeli obok wydarzenia chronologicznie pierwszego umieść literę A, a obok ostatniego – literę D.

Fragment 1.: Rano 15 lipca armia krzyżowców podjęła atak na nowo. Walka była zaciekle i w dalszym ciągu wyrównana. Wreszcie koło południa Gotfryd z Bouillon, razem ze swoimi rycerzami, wdarł się na mury miasta z podtoczonej wieży oblężniczej. [...] Obrona Jerozolimy została przełamana.	
Fragment 2.: Oto [...] w roku śmierci Baldwina I, twórcy i organizatora Królestwa Jerozolimskiego – rycerz francuski Hugo z Payns [...], zorganizował bractwo na połę religijne, na połę rycerskie. Jego celem miała być opieka i zbrojna ochrona pielgrzymów przybywających do Ziemi Świętej. Członkowie nowego bractwa, zwanego „Ubodzy Rycerze Chrystusa”, złożyli śluby zakonne.	
Fragment 3.: Kiedy wojska sułtana, upojone zwycięstwem, grabiły i plądrowały Akkę, templariusze zamknęli się w swoim ufortyfikowanym domu [...]. Wreszcie 28 maja dom templariuszy, podkopany przez wojska sułtana, runął grzebiąc pod gruzami obrońców [...]. Ze wspaniałej i bogatej stolicy państwa łacinników pozostały tylko gruzy.	
Fragment 4.: Królestwo Jerozolimskie i jego państwa wasalne (hrabstwo Tripoli i okrojone księstwo Antiochii) zostały zewsząd otoczone przez siły islamu. Kierował nimi Saladyn [...]. Potęga zjednoczonego Egiptu i Syrii muzułmańskiej była przytłaczająca.	

Źródło: E. Potkowski, *Rycerze w habitach*, Warszawa 1978, s. 70–71, 160–161, 226.

Rozwiązanie:

Krok 1 Zapoznaj się dokładnie z poleceniem.

Analiza polecenia pozwoli ustalić, jakich dokładnie informacji potrzebujesz do wykonania zadania. Zgodnie z nim należy tutaj ustalić kolejność chronologiczną wydarzeń. Potem obok wydarzenia, które nastąpiło jako pierwsze (było najdawniejsze), należy wstawić literę A. Z kolei obok wydarzenia ostatniego trzeba zapisać literę D. Pozostałych wydarzeń nie musisz oznaczać. Nie trzeba także wpisywać dat opisanych wydarzeń, nie to jest bowiem celem zadania.

Krok 2 Przeanalizuj informacje znajdujące się w poszczególnych fragmentach.

Dokładna analiza źródła pozwoli na ustalenie wydarzeń opisanych w poszczególnym fragmencie. Zamieszczone fragmenty współczesnego opracowania przedstawiają fakty z okresu wypraw krzyżowych i historię zakonu rycerskiego. Świadczą o tym np. użyte w nim nazwiska, m.in. *Gotfryd z Bouillon*, *Baldwin I* oraz *Saladyn*, a także nazwy takie jak *Królestwo Jerozolimy*, *dom templariuszy* czy *hrabstwo Antiochii*.

Krok 3 Przypomnij sobie przebieg wypraw krzyżowych.

Przed przystąpieniem do realizacji zadania przypomnij sobie przebieg poszczególnych krucjat, których było siedem. Pierwsza z nich zaczęła się w 1096 r., a ostatnia w 1270 r. Następnie poszukaj w podanych fragmentach charakterystycznych informacji dotyczących krucjat,

aby łatwiej można było ustalić kolejność chronologiczną opisanych wydarzeń. Czasami trudno będzie podać dokładną datę, ale to nie jest celem zadania.

Krok 4

Określ wydarzenie opisane w poszczególnych tekstach.

- Fragment 1. opisuje zakończony sukcesem atak krzyżowców na Jerozolimę. Dowódcą sił chrześcijańskich był Gotfryd z Bouillon. Obie informacje sugerują, że opis dotyczy wydarzeń z czasów I krucjaty, a dokładniej z 1099 r.
- Fragment 2. przedstawia wydarzenia z roku śmierci Baldwina I oraz charakteryzuje okoliczności powstania zakonu rycerskiego – Ubogich Rycerzy Chrystusa, czyli templariuszy. Na tej podstawie można ustalić, że fragment 2. opisuje wydarzenia chronologicznie późniejsze niż przedstawione we fragmencie 1. Dopiero w wyniku zwycięstwa Gotfryda z Bouillon powstało Królestwo Jerozolimskie, a Baldwin był pierwszym królem tego państwa.
- Fragment 3. opisuje atak sił muzułmańskich na będącą w rękach chrześcijan Akkę. Ważną informacją jest to, że w tekście nazwano to miasto stolicą państwa łacinników. Trzeba pamiętać o tym, że po zajęciu Jerozolimy przez muzułmanów pod wodzą Saladyna w 1187 r. nową stolicą Królestwa Jerozolimskiego stała się Akka. Jej upadek w 1291 r. uważany jest za koniec tego państwa, a zarazem okresu wypraw krzyżowych. W porównaniu do pierwszych dwóch tekstów ten fragment opisuje wydarzenie najpóźniejsze.
- Fragment 4. wymienia Królestwo Jerozolimskie, a więc na pewno jest to wydarzenie późniejsze niż fragment 1. Pojawia się też tam ważny władca muzułmański, sułtan Saladin. To on zjednoczył egipskich i syryjskich muzułmanów, a w 1187 r. odbił z rąk krzyżowców Jerozolimę. Było to już po powstaniu zakonu templariuszy, ale jeszcze na długo przed ostatecznym pokonaniem krzyżowców w 1291 r.

Krok 5

Uważnie przeczytaj jeszcze raz polecenie i wyciągnij wniosek.

Najwcześniejsze wydarzenie opisuje fragment 1., ponieważ dotyczy I wyprawy krzyżowej. Nawet jeśli trudno wskazać dokładne daty wydarzeń opisywanych we fragmencie 2. i 4., to bez wątpienia wydarzeniem najpóźniejszym jest zdobycie przez muzułmanów Akki (fragment 3.), będącej stolicą krzyżowców. Upadek tego miasta oznaczał koniec istnienia Królestwa Jerozolimskiego.

Zadanie 1.

Źródło: Fragment bulli

Święta, rzymska, pierwsza i apostolska Stolica [...], raczyła dla pokoju i pożytku Kościoła mianować nas „apokrisariuszami” [legatami] na to królewskie miasto, abyśmy, stosownie do rozkazu, tam się udali i naocznie sprawdzili, czy uzasadniony jest krzyk, który bezustannie z tego miasta dochodzi do jej [Stolicy Apostolskiej] uszu, lub, jeśli tak nie jest, aby o tym wiedziała. Z tego powodu niechaj dowiedzą się przede wszystkim sławni cesarze, duchowieństwo, senat i lud miasta konstantynopolitańskiego oraz cały Kościół katolicki, żeśmy tam wykryli wielkie zło [...]. [...] Jaką zaś straszną herezję co dzień w jego wnętrzu zasiewa Michał, nadużywający tytułu patriarchy i zwolennicy jego głupoty! [...]. Ponadto nam, wysłańcom jego, chcącym przyczynić tak wielkiego zła rozsądnie wytepić, odmówił widzenia się i rozmowy z sobą, [...] do tego stopnia, iż w synach swych wyklął Stolicę Apostolską, wobec której dotąd pisze się ekumenicznym [powszechnym] patriarchą. Dlatego my, nie mogąc znieść niesłychanych obelg i krzywd wyrządzonych świętej, pierwszej, apostolskiej Stolicy [...], klątwę, którą pan nasz, najczcigodniejszy papież, Michał i jego następców obłożył, w razie gdyby się nie poprawili, w taki oto sposób podpisujemy [...].

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 119–120.

Zadanie 1.1. (0–1)

Podaj stosowaną w historiografii nazwę wydarzenia, które przedstawiono w źródle, i rok, w którym do niego doszło.

Nazwa wydarzenia:

Rok:

Zadanie 1.2. (0–1)

Wyjaśnij, jakie były skutki sporu ukazanego w źródle.

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Źródło: Fragment dokumentu z XI wieku

2. Tylko sam biskup rzymski może być prawnie nazywany biskupem powszechnym.
3. Tylko on sam może biskupów składać z godności lub do nich przywracać.
- [...] 6. Z obłożonymi przez niego [papieża] klątwą nie wolno przebywać w jednym domu.
- [...] 8. On sam tylko może używać insygniów cesarskich.
9. Tylko papieża stopy całować mają wszyscy książęta.
- [...] 12. Jemu wolno władcami rozporządzać [a więc i cesarzy z tronu składać].
13. Jemu wolno w razie potrzeby biskupów z miejsca na miejsce przenosić.
14. W całym Kościele wolno mu duchownych mianować, gdzie by chciał.

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 126–127.

Wyjaśnij okoliczności i polityczny cel wydania tego dokumentu.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Źródło: Fragment dekretu

3. Po śmierci papieża tego powszechnego Kościoła naprzód kardynałowie–biskupi mają najsu-
mienniej się naradzić, a następnie kardynałów–duchownych [tj. kapłanów i diakonów] do narad
zawezwać, w końcu reszta duchowieństwa i lud mają udzielić zgody na nowy wybór [...].
5. Mają zaś go wybrać z łona samego Kościoła [rzymskiego], jeśli znajdzie się odpowiedni, jeśli zaś
nie, z innego ma być wzięty [...].
9. A jeżeli kto na przekór temu naszemu dekretowi, ogłoszonemu wyrokiem soboru, drogą buntu,
zuchwałości lub jakiegokolwiek podstępu, będzie obrany lub wprowadzony na tron papieski, lub
wyświęcony, [ten nie powinien być uważany przez wszystkich za papieża, lecz za szatana, nie na-
stępcą apostołskim a odszczepieńcem i] po wyklęciu przez święty Kościół boży [...].

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 123–124.

Zadanie 3.1. (0–1)

Wyjaśnij, jakie zmiany w procedurze wyboru papieża wprowadzał przedstawiony w źródle dekret.

.....

.....

.....

Zadanie 3.2. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Opisany proces wyboru papieża został wprowadzony w

A. X w.

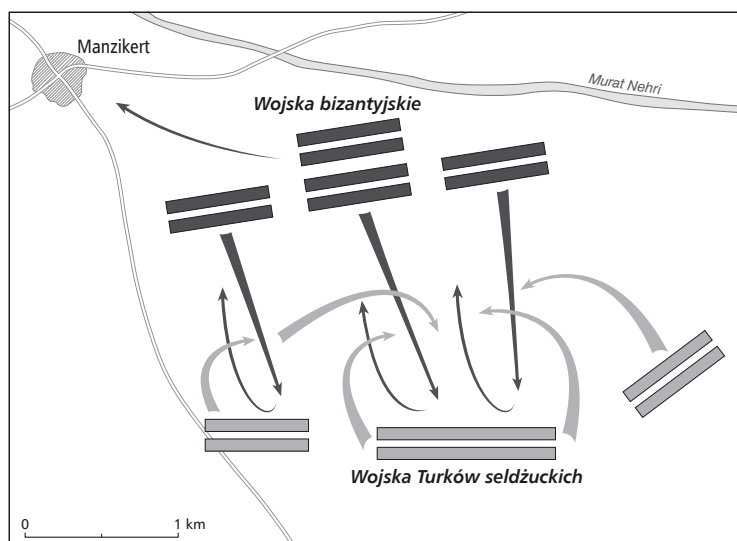
B. XI w.

C. XII w.

D. XIII w.

Zadanie 4. (0–1)

Źródło 1. Plan bitwy

Źródło 2. Dokument z epoki

Ta mowa Urbana II została powitana przychylnie [...]. [...] Wszak jest koniecznością, abyście niezwłocznie podążyli z pomocą waszym braciom zamieszkującym na Wschodzie i potrzebującym waszej niejednokrotnie obiecywanej pomocy. Na nich zwalili się bowiem [...] Turcy [...]. Zajmując coraz dalsze ziemie tychże chrześcijan, oni uzyskali nad nimi przewagę, niejednokrotnie rozbijając ich w walce, wielu zabili lub wzięli do niewoli, kościoły porozbijali, a imperium spustoszyli.

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 151.

Rozstrzygnij, które ze źródeł przedstawia wydarzenie chronologicznie wcześniejsze. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 5.**Źródło: Fragment dokumentu z epoki**

Ja Henryk, z Bożej łaski cesarz rzymski Augustus, dla miłości Boga i Świętego Rzymskiego Kościoła oraz pana papieża Kaliksta odstępuję [...] świętemu Kościołowi katolickiemu wszelką inwestyturę za pomocą pierścienia i pastorału, zgadzając się we wszystkich kościołach mego królestwa lub cesarstwa na kanoniczny wybór i wolną konsekrację. Posiadłości i lenna [regalia] św. Piotra, zabrane od wybuchu tego sporu aż po dzień dzisiejszy, tak za czasów mego ojca, jak i za moich, zwracam [...]. [...] Ja Kalikst, biskup, sługa sług Bożych, Tobie umiłowanemu Synowi Henrykowi, z Bożej łaski cesarzowi [...], zezwalam, aby wybory biskupów i opatów królestwa niemieckiego, którzy podlegają królestwu, dokonywały się w Twojej obecności [...].

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 129–130.

Zadanie 5.1. (0–1)

Podaj stosowaną w historiografii nazwę wydarzenia, które przedstawiono w źródle, i rok, w którym do niego doszło.

Nazwa wydarzenia: Rok:

Zadanie 5.2. (0–1)

Wyjaśnij, jakie zmiany w procedurze nadawania inwestytury duchownym wprowadzał ukazany w źródle dokument.

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)**Źródło 1. Mapa**

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

Po całodzienniej pracy, w której brali udział nawet baronowie, wyrównano teren na drodze wież oraz je zmontowano. Nazajutrz Saraceni ujrzeli te trzy konstrukcje. Choć od dawna zdawali sobie sprawę z trwającej budowy, to jednak teraz zaskoczyły ich one swymi rozmiarami. Nawet dowódca Saracenów Iftichar w pierwszej chwili nie tylko wydawał się zaskoczony, ale i przestraszony. Niemniej jednak natychmiast na zagrożone odcinki skierował odwody [rezerwowe oddziały], a maszyny oblężnicze podjęły ostrzał wież. Odpowiedziały im wówczas maszyny chrześcijan, a wieże powoli ruszyły naprzód. Jedna z wież, obsadzona przez Prowansalczyków pod dowództwem Gotfryda z Bouillon, atakowała północny odcinek murów, druga, obsadzona przez Tuluzańczyków pod dowództwem Rajmunda z Saint-Gilles, atakowała odcinek murów na górze Syjon. Najmniejszą wieżę obsadzili Normanowie, atakując północno-zachodnie naroże obwarowań miasta. Atak tam prowadzono niewielkimi siłami, tylko po to, aby odwrócić uwagę obrońców od głównych kierunków ataku. [...] Teraz Saraceni musieli jednocześnie się bronić i gasić ogień, który gnany sprzyjającym wiatrem prawie uniemożliwiał pozostawanie na murze.

Źródło: A. Michałek, *Wyprawy krzyżowe. Armie ludów tureckich*, Warszawa 2001, s. 119.

Rozstrzygnij, czy obydwa źródła dotyczą tej samej krucjaty. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–1)

W tabeli obok wydarzenia chronologicznie pierwszego umieść literę A, a obok ostatniego – literę D.

Fragment 1.: Otrzymałszy potwierdzenie o wyruszeniu sił Chorezmu, Dżyngis-chan rozkazał utworzyć cztery oddziały. Jeden podążył na północ, zajmując miasto Dżend, blokując tym samym drogę, którą mogliby przyjść sprzymierzeńcy Chorezmu – Bułgarzy kamscy. Drugi oddział pozostawił pod miastem Otar w celu jego zdobycia. Te tereny miały być później bazą Mongołów na ziemiach sułtana.	
Fragment 2.: Mongołowie [...] płacili daninę państwu Czin (Chinom Północnym), które od wieków sprawowało nominalną władzę zwierzchnią nad ludami stepu. Dżyngis-chan odmówił płacenia haraczu, a [...] [rok później] ogromna armia pod jego osobistym dowództwem niespodziewanie przeszła pustynię Gobi i dzięki zdradzie przedarła się przez Wielki Mur. Po czteroletnich walkach [...] Mongołowie zdobyli i spustoszyli Pekin, stolicę państwa.	
Fragment 3.: Połowcy, spychani w kierunku Krymu, poprosili o pomoc Rusów. Ci jej udzielili i wojska ruskie pod wodzą książąt: halickiego, kijowskiego, czernihowskiego i smoleńskiego stoczyły bitwę nad rzeką Kałką [...], ginąc w niej niemal całkowicie. Klęska ta na razie nie miała dla Rusi żadnych następstw, gdyż Mongołowie zawrócili.	
Fragment 4.: Wybrany [...] wielkim chanem – Dżyngis-chanem – rozpoczął właściwą ekspansję. W [...] [kolejnych latach] Mongołowie dokonali inwazji na państwo Tangutów (północno-zachodnie Chiny), niszcząc je wraz z całą ludnością. Była to pierwsza wojna z ludami osiadłymi.	

Źródło: A. Michałek, *Wyprawy krzyżowe. Armie ludów tureckich*, Warszawa 2001, s. 210, 211, 213.

Zadanie 8. (0–1)**Źródło: Fragment dokumentu**

Książę-pan [następca tronu] wyznaczył zgromadzenie trzech stanów na niedzielę, 5 lutego [1357 r.]. [...]. W oznaczonym dniu [...] zebrało się w Paryżu wielu biskupów i innych duchownych, przedstawicieli szlachty oraz [delegaci] mieszczaństwa wielu miast francuskich. Przez kilka dni naradzali się oni w klasztorze Kordelierów i opracowali projekty kilku rozporządzeń [...]. [...] Pierwszy zabrał głos Robert le Coq, biskup Laon. Stwierdził on, że królestwem źle dotychczas rządzono, co przyniosło szkodę tak królestwu, jak i jego ludności [...]. [...] Następnie biskup stwierdził, że lud nie może już dłużej cierpieć takiego stanu rzeczy, toteż stany postanowiły, że wspomniani wyżej ludzie [urzędnicy króla] oraz także inni, których teraz wskazali, razem 22 osoby [...], zostają na zawsze pozbawieni prawa zajmowania stanowisk państwowych [...]. [...] Poza tym starszy kupców Paryża zażądał, ażeby usunięto ze stanowisk wszystkich urzędników w królestwie francuskim i wyznaczono specjalnych reformatorów spośród osób wskazanych przez trzy stany [...].

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 176–177.

Rozstrzygnij, czy tekst świadczy o funkcjonowaniu we Francji w przedstawionym okresie ustroju monarchii patrymonialnej. Uzasadnij odpowiedź.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Zadanie 9. (0–1)

Uzupełnij tabelę – wpisz obok podanych opisów nazwy związane z architekturą średniowieczną.

Opis	Nazwa
Ozdobne obramienie otworu wejściowego, składające się z elementów architektonicznych oraz rzeźbiarskich.	
Przestrzeń, najczęściej na rzucie półkola lub wieloboku, zamykająca prezbiterium, nawę [...].	
W średniowiecznej architekturze kościelnej duży kolisty otwór okienny, na ogół w fasadzie lub innej ścianie szczytowej [...].	

Źródło: <https://encyklopedia.pwn.pl/> [dostęp: 14.05.2019].

Zadanie 10. (0–1)**Źródło 1. Fragment opracowania historycznego**

W standardowej świątyni [...] łuk półkolisty jest wszędzie: łączy potężne filary pierwszej kondygnacji ściany, zamyka przeźrocza¹ nadbudowanej wyżej empyry (to galeria na piętrze, skąd słuchał mszy dwór), tudzież okna wpuszczające skąpe światło do wnętrza.

Źródło: [...], „Rzeczpospolita”, seria „Władcy Polski”, nr 2, 27.02.2007, s. 12.

¹ przeźrocze – ozdobny otwór w ścianie przepuszczający do wnętrza światło dzienne.

 Temat 6 Temat 6

77

Podaj trzy funkcje średniowiecznego miasta. W odpowiedzi odwołaj się do źródła.

-
-
-

Zadanie 12. (0–1)

 Temat 7

Źródło: Fragment opracowania historycznego

Siedziby mnichów powinny znajdować się daleko od osiedli ludzkich [...], a kontakt mnichów ze światem winien być jak najbardziej ograniczony. Życie w klasztorach jest [...] wspólne. Jednakże ma to być życie [...] surowe [...]. [...] Strój [...] [mnichów] zachowa kolor naturalny wełny, biały [...]. [...] W klasztorze wykonują przede wszystkim prace fizyczne.

Źródło: J. Kłoczkowski, *Od pustelni do wspólnoty*, Warszawa 1987, s. 150–151.

Podaj nazwę zakonu, którego zasady funkcjonowania zostały opisane w źródle.

.....

Zadanie 13. (0–1)

 Temat 8

Źródło: Średniowieczny manuskrypt

Udowodnij, że ilustracja ukazana w źródle jest zgodna z zasadami koncepcji Biblii ubogich.

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–12)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

1. *Krucjaty przedstawiane są dziś jako symbol fanatyzmu i okrucieństwa chrześcijan. Mało kto jednak wie, że zapoczątkowały okres niebywałego rozwoju kultury, architektury i handlu średniowiecznej Europy* (Jacek Komuda). Scharakteryzuj skutki wypraw krzyżowych i ustosunkuj się do zacytowanej tezy polskiego pisarza.
2. Wyjaśnij polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturową rolę miast w średniowiecznej Europie.

VII. Rozbicie dzielnicowe i odbudowa Królestwa Polskiego

Przykład

Zadanie 1. (0–1)

Źródło: Mapa

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Mapa przedstawia terytorium państwa polskiego w roku śmierci

- A. Przemysła II.
B. Wacława II.
- C. Władysława Łokietka.
D. Kazimierza Wielkiego.

Rozwiązanie:

Krok 1 Zwróć uwagę na zasięg terytorialny państwa polskiego ukazanego na mapie.

W granicach Polski przedstawionej na mapie znajdują się m.in.: Wielkopolska, Małopolska i Ruś Halicka. Poza jej granicami są Pomorze Gdańskie i Śląsk. Obie informacje stanowią istotne wskazówki umożliwiające prawidłowe rozwiązanie zadania.

Krok 2 Przypomnij sobie, w jakich okolicznościach Przemysław II został królem Polski.

Pod koniec XIII w. Przemysław II był jednym ze znaczących książąt piastowskich. Po śmierci stryja odziedziczył Wielkopolskę, a w późniejszym czasie także Pomorze Gdańskie. To pozwoliło mu na skuteczne ubieganie się o koronę Polski. Ostatecznie, dzięki poparciu arcybiskupa Jakuba Świnki, został królem w 1295 r. Już rok później Przemysław II został zamordowany przez zamachowców związanych prawdopodobnie z Brandenburczykami. Na tej podstawie można się domyślić, że władcy zabrakło czasu, aby znacząco poszerzyć granice swojego państwa.

Krok 3 Przypomnij sobie, jaka była droga Wacława II do objęcia polskiego tronu.

Wacław II, król Czech, wywodził się z czeskiej dynastii Przemyślidów. Z powodu pokrewieństwa z Gryfiną, wdową po Leszku Czarnym, wysunął pretensje do ziemi krakowskiej i sandomierskiej. Po śmierci Przemysła II podjął starania o polski tron. W tym czasie, wykorzystując nieudolność Władysława Łokietka, zajął Wielkopolskę i Pomorze Gdańskie. W ten sposób stał się władcą większości ziem piastowskich i w rezultacie został w 1300 r. koronowany na króla Polski. Zwróć uwagę na to, że Wacław II w chwili śmierci w 1305 r. zostawił we władaniu swojemu synowi znaczny obszar obejmujący Królestwo Czech i ziemie polskie.

Krok 4 Przypomnij sobie, jaki był bilans rządów Władysława Łokietka w pierwszej połowie XIV w.

– W wydarzeniach opisanych w kroku 3. Władysław Łokietek nie odgrywał znaczącej roli. Dopiero po śmierci syna Wacława II polski książę zaczął odnosić sukcesy. W tym czasie opłacał m.in. Małopolskę czy Pomorze Gdańskie. Następnie w 1314 r. zajął Wielkopolskę.

– Do pogorszenia sytuacji Władysława Łokietka doszło w wyniku jego konfliktu z państwem krzyżackim. W rezultacie Krzyżacy zajęli całe Pomorze Gdańskie na przełomie 1308 i 1309 r. W następnych latach Łokietek jako nowy król Polski musiał przeciwstawić się sojuszowi krzyżacko-czeskiemu. Skutkiem tego była utrata na rzecz Krzyżaków ziemi dobrzyńskiej i Kujaw. Pod koniec jego panowania Królestwo Polskie obejmowało niewiele ziem wchodzących kiedyś w skład monarchii piastowskiej. Te informacje pozwalają ocenić, czy mapa rzeczywiście ukazuje państwo polskie w chwili śmierci Łokietka.

Krok 5 Przypomnij sobie największe osiągnięcia Kazimierza Wielkiego w polityce zagranicznej.

– Kazimierz Wielki jako następca Łokietka odziedziczył niewielki obszar dawnych ziem piastowskich. Dodatkowo Królestwo Polskie pozostawało w konflikcie z Królestwem Czeskim i państwem krzyżackim. Dlatego nowy władca w początkowym okresie swoich rządów skupił się na uregulowaniu stosunków z tymi krajami. W przypadku Czech ceną za uzyskanie z nimi pokoju było zrzeczenie się praw do Śląska. Z kolei na mocy porozumienia z Krzyżakami w 1343 r. zwrócono Polsce Kujawy i ziemię dobrzyńską. W zamian zakon zatrzymał ziemię chełmińską oraz Pomorze Gdańskie.

– Ważnymi osiągnięciami Kazimierza Wielkiego były przyłączenie do Królestwa Polskiego Rusi Halickiej oraz rozszerzenie zwierzchnictwa na Podole. Ponadto włączył do swojego państwa księstwo płockie, a dwaj pozostali władcy Mazowsza uznali jego zwierzchnictwo. W ten sposób Kazimierz Wielki w chwili swojej śmierci pozostawił Polskę znacznie powiększoną. Zastanów się, czy mapa odzwierciedla sukcesy Kazimierza Wielkiego w polityce zagranicznej.

Krok 6 Uważnie przeczytaj jeszcze raz polecenie i wyciągnij wnioski.

Mapa przedstawia terytorium państwa polskiego w roku śmierci Kazimierza Wielkiego. Granice Królestwa Polskiego nie obejmują Pomorza Gdańskiego. Z wymienionych władców tylko Władysław Łokietek i jego syn w końcowym okresie swoich rządów nie władali tym obszarem. Pierwszy władca w wyniku konfliktu z Krzyżakami utracił Pomorze Gdańskie, Kujawy i ziemię dobrzyńską. W chwili jego śmierci państwo było znacznie okrojone terytorialnie. Z kolei Kazimierz Wielki odniósł wiele sukcesów, m.in. przyłączył do Polski Ruś Halicką i odzyskał Kujawy. Na mapie oba obszary znajdują się w granicach Królestwa Polskiego.

Zadanie 1. (0–1)

Źródło: Mapa

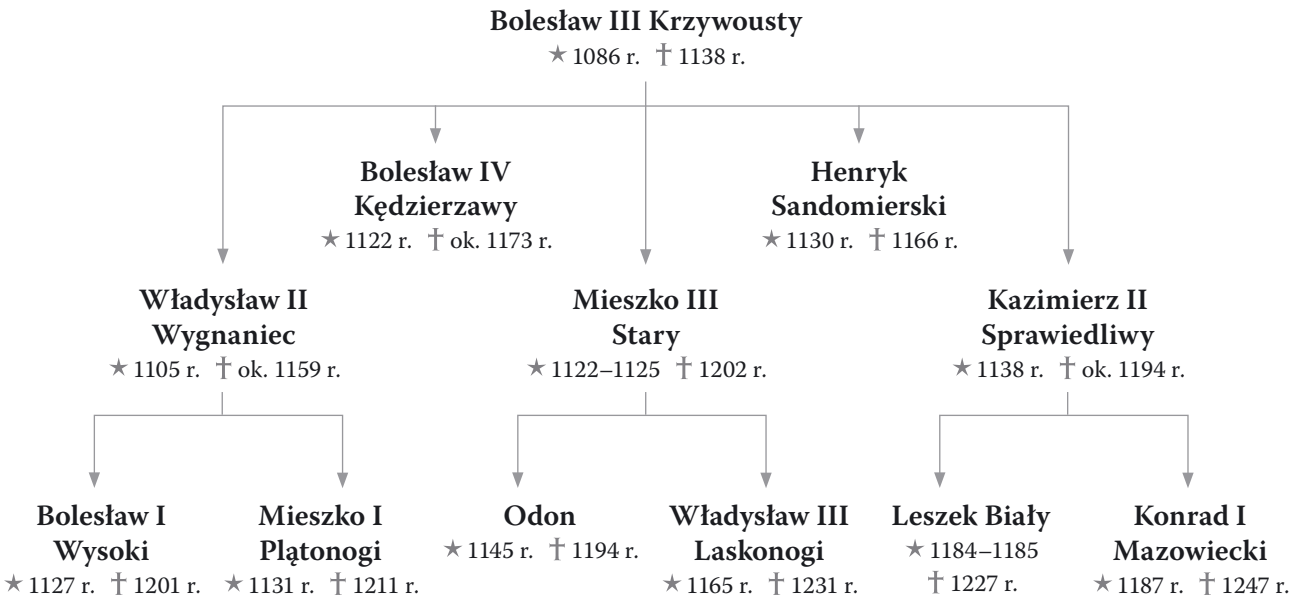

Na podstawie źródła i własnej wiedzy oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Terytorium będące dzielnicą senioralną oznaczono na mapie literą A.	P	F
2.	Ziemie będącą lennem seniora oznaczono na mapie literą C.	P	F
3.	Ziemie otrzymaną przez księżnę Salomeę w dożywocie oznaczono na mapie literą B.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Źródło 1. Tablica genealogiczna Piastów [fragment]

Źródło 2. Fragmenty opracowania historycznego

Fragment 1.: Zajęcie Krakowa w [...] odbyło się szybko i bez oporu, a pochod [...] [księcia] do stolicy przypominał, według Wincentego Kadłubka, bardziej marsz triumfalny niż zbrojną wyprawę. [...] Pierwszym wielkim dziełem [...] [księcia] po objęciu tronu było zwołanie [...] zjazdu do Łęczycy. [...] Zasadniczym przedmiotem obrad łęczyckich [...] [były] reformy polityczno-ustrojowe określane często mianem przywilejów immunitetowych.

Fragment 2.: [...] [książę] czuł się coraz bardziej osamotniony; większość dygnitarzy świeckich i kościelnych zwróciła się przeciwko niemu. Pozostawiwszy żonę i dzieci w Krakowie [...] udał się w poszukiwaniu pomocy do Czech; czeski szwagier odesłał go do króla Konrada III [...]. Tam [...] [książę] złożył Konradowi uroczysty hołd, prosząc go jako zwierzchnika o pomoc przeciw braćiom. [...] Agnieszka nie obroniła Krakowa i musiała szlakiem mężowskim uchodzić z dziećmi do Niemiec.

Fragment 3.: [...] [książę] nie został nigdy zwierzchnim władcą całej Polski, nie walczył nawet o tytuł i władzę princepsa. Jeżeli więc pamięć o nim funkcjonuje w polskiej świadomości historycznej [...], to przede wszystkim dzięki wyprawie tego księcia do Jerozolimy. [...] Wiadomość o jego wyprawie i pobycie w Ziemi Świętej zanotowały polskie roczniki [...]. [...] Wśród wszystkich czynów [...] [księcia] znana jest fundacja klasztoru i szpitala joannitów w Zagości.

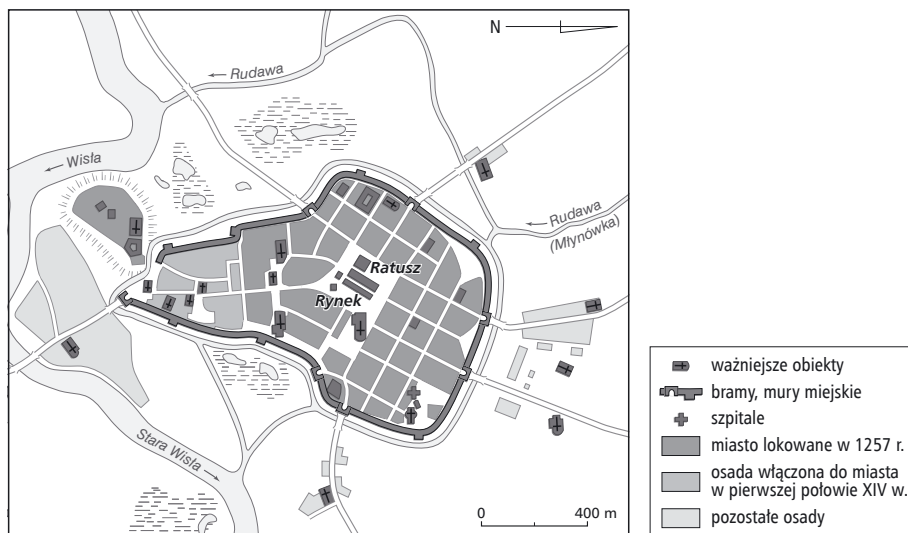
Źródło: *Poczet królów i książąt polskich*, red. A. Garlicki, Warszawa 1980, s. 96, 105, 107–108, 125.

Każdemu fragmentowi tekstu ze źródła 2. przyporządkuj przedstawiciela dynastii Piastów związanego z opisanymi w nim wydarzeniami. Odpowiedzi zapisz poniżej.

Fragment 1. –

Fragment 2. –

Fragment 3. –

Zadanie 3. (0–1)**Źródło: Plan miasta**

Podaj argumenty potwierdzające, że źródło przedstawia miasto lokowane na prawie magdeburskim.

.....

.....

.....

Zadanie 4.

Źródło: Fragment średniowiecznego dokumentu

My Przemysław drugi, z bożej łaski książę wielkopolski, podajemy do wiadomości wszystkim, tak współczesnym jak potomnym, którzy zajrzą do niniejszego dokumentu, że uwzględniając wierną i pożyteczną służbę kochanego i wiernego wójta naszego kaliskiego Henryka [...], wznawiamy na wieczne posiadanie przez niego i jego następców z prawem dziedziczenia, zatwierdzając to naszym przywilejem, mianowicie wspomniany wójt z każdej strony naszego miasta Kalisza na odległość dwóch mil może oddać grunta w dzierżawę z takim prawem, jakie posiadają w swych ustawach miasta i wsie wokół Środy Śląskiej, i pobierać swobodnie z prawem dziedziczenia szóstą grzywnę w poszczególnych lokacjach, które ustanowi. [...] Z tytułu zaś swej lokacji posiadać będzie swobodnie i całkowicie jeden młyn w Piwonicach. [...] W mieście zaś Kaliszu wspomniany wójt z dziedzicami swoimi stale posiadać będzie nienaruszenie i spokojnie szóstą gospodę, szósty ogród [...]. [...] Następnie ludzie wszelkiego stanu stawać będą w Kaliszu przed sądem wójta. On ma sędzić wszystkie sprawy wielkie i małe, jak zabójstwa, okaleczenia, podpalenia i wszystkie inne, które mogą wyniknąć, za czymkolwiek pośrednictwem skarga zostanie przed nim zgłoszona [...]. Wraz ze swymi współspadkobiercami będzie również stale otrzymywał trzeci denar od każdej rozsądzonej sprawy. [...] Dan [Wydano] w Kaliszu w roku łaski Pana 1282 [...].

Źródło: *Wybór źródeł do historii Polski średniowiecznej (do połowy XV wieku)*, t. 2, oprac. G. Labuda, B. Miśkiewicz, Poznań 1967, s. 46–47.

Zadanie 4.1. (0–1)

Podaj, kto jest wystawcą dokumentu, a kto jego adresatem.

Wystawca:

Adresat:

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymień przywileje, jakie zostały nadane w dokumencie wójtowi.

.....

Zadanie 5.

Źródło: Fragment średniowiecznego dokumentu

Ja [...], z Bożego miłosierdzia książę Mazowsza i Kujaw [...], podaję do wiadomości, że z uwagi na nagrodę niebieską i zbawienie duszy mojej oraz dla obrony wiernych [...] nadałem Marii św. i braciom Zakonu Niemieckiego całe terytorium chełmińskie niepodzielnie ze wszystkimi przynależnościami od tego miejsca, gdzie Drwęca opuszcza granice Prus, wzdłuż rzeki aż do Wisły, a Wisłą aż do Ossy i biegiem Ossy aż do granicy Prus, na wieczyste posiadanie z całym pożytkiem i wszelką wolnością [...]. [...] Owi zaś bracia przyrzekli też mnie i wszystkim moim dziedzicom, że z całą wiernością wraz z nami walczyć będą każdego czasu stosownie do woli Bożej i wedle swej możliwości przeciw wrogom Chrystusa i naszym, mianowicie przeciw wszystkim poganom, [a czynić to będą] bez jakiegokolwiek podstępów lub fałszu, nawet gdyby tylko jeden z nich pozostał przy życiu.

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 170–171.

Zadanie 5.1. (0–1)

Podaj imię i przydomek piastowskiego władcy, który wydał dokument.

.....

Zadanie 5.2. (0–1)

Wyjaśnij, odwołując się do źródła, jakie były przyczyny, dla których *Zakon Niemiecki* otrzymał ziemię chełmińską.

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)

Źródło: Obraz autorstwa Wojciecha Gersona

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Obraz przedstawia okoliczności śmierci

A. Henryka II Pobożnego.

C. Przemysła II.

B. Bolesława Wstydliwego.

D. Wacława II.

Zadanie 7.

Źródło: Fragment opracowania historycznego

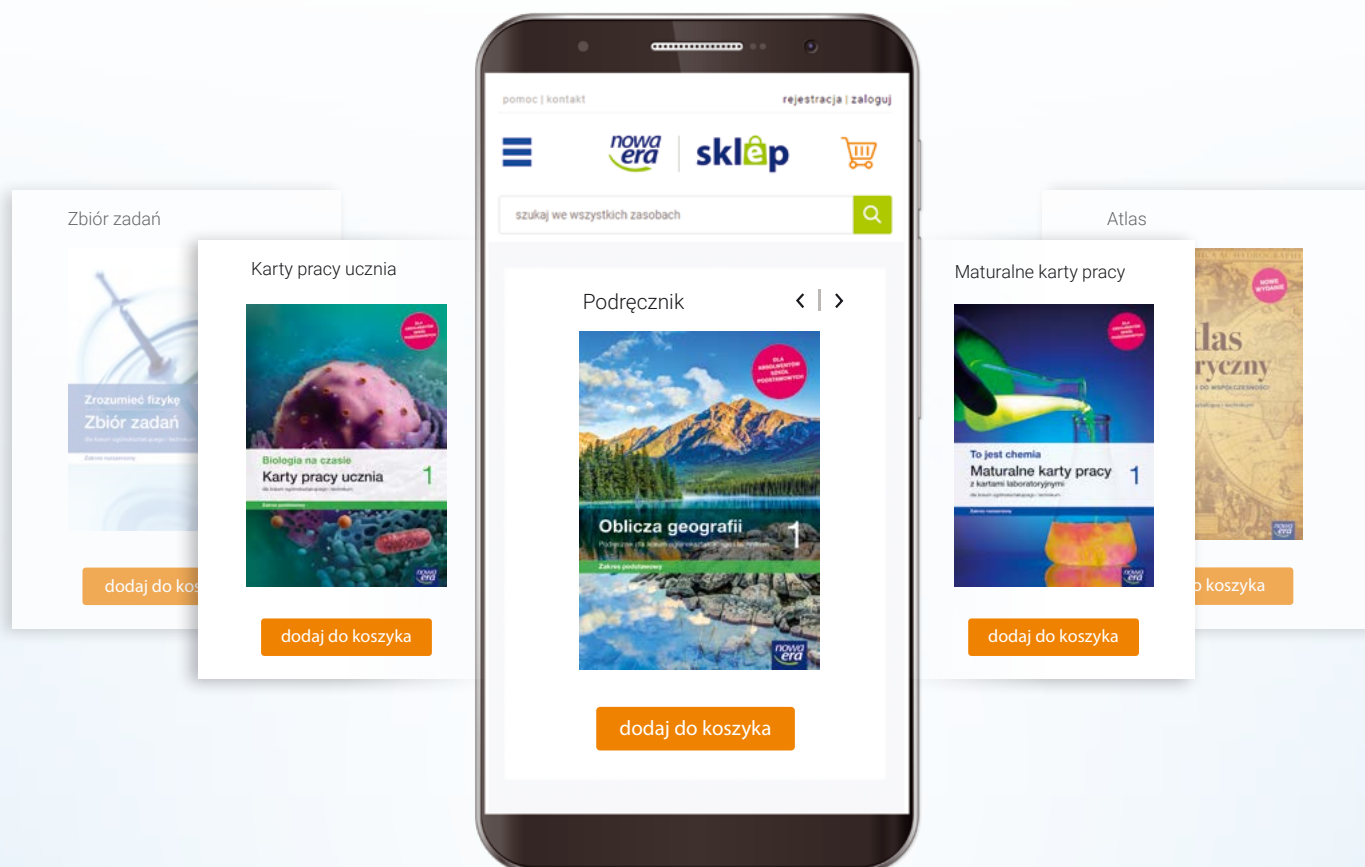
I gospodarka bardzo cierpiała na rozbiciu dzielnicowym. Rozrastały się miasta, kwitło rzemiosło, hutnictwo i górnictwo, zwiększały się obroty handlowe. W odróżnieniu od tego, co było dawniej – potrzeby ekonomiczne parły do scalenia rozerwanego terytorium państwowego, do ułatwień w dziedzinie wymiany i krążenia dóbr oraz do zaprowadzenia ładu. Nie mogli kupcy radzi patrzeć na plebejskich lub herbowych zbójów grasujących po handlowych gościńcach. Toteż miasta polskie zdecydowanie popierały dążenie do zjednoczenia królestwa. Jednakże rozmaite warstwy ich ludności w różne strony kierowały swe sympatie. Plebs chciał książąt polskiej mowy i krwi. Inaczej było z patrycjatem. Handlowa arystokracja miejska wołała, aby kraj zjednoczył się pod rządami dynastii popierającej żywioł germański [wpływy niemieckie]. To najlepiej zapewnić mogli władcy obcy.

Źródło: P. Jasienica, *Polska Piastów*, Warszawa 1985, s. 160.

Twój edukacyjny koszyk

Kliknij po najlepszą ofertę!

sklep.nowaera.pl

Bezpieczne
płatności

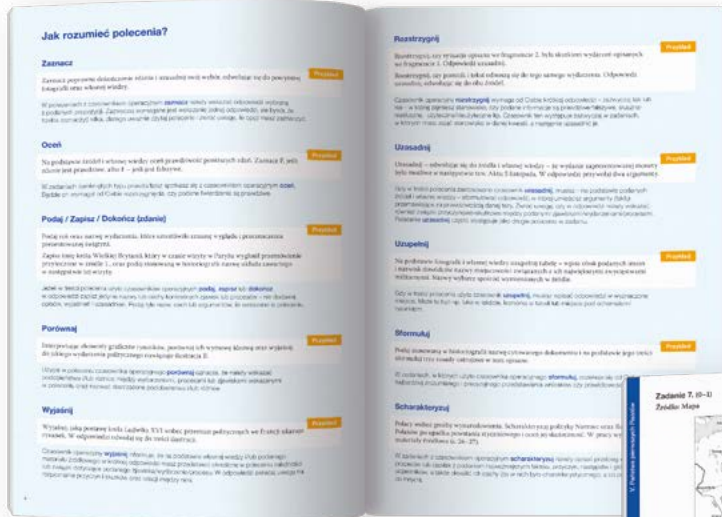

Bezpłatna
wysyłka

Szybka
dostawa

Maturalne karty pracy 1 do zakresu rozszerzonego zawierają zadania dotyczące starożytności i średniowiecza skorelowane z treścią podręcznika *Zrozumieć przeszłość 1*. Umożliwią Ci one utrwalenie wiedzy oraz systematyczne ćwiczenie umiejętności sprawdzanych na maturze, takich jak analiza i interpretacja źródeł, porównywanie i syntetyzowanie faktów, tworzenie narracji historycznej.

Uczenie się przez ćwiczenie

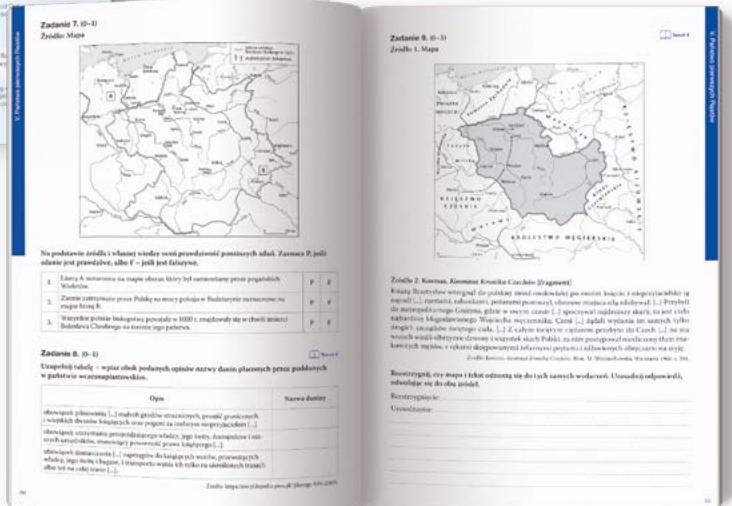
Rozwiązując przekrojowe zadania do rozdziałów oraz zadania CKE, systematycznie powtarzasz wiadomości i ćwiczysz umiejętności wymagane na egzaminie.

Zamieszczony na końcu publikacji przykładowy arkusz egzaminacyjny wraz z kluczem odpowiedzi pozwoli Ci na przekrojowe sprawdzenie wiedzy i umiejętności na koniec klasy 1.

Wskazówki do rozwiązywania zadań

Dzięki wyczerpującemu wyjaśnieniu czasowników operacyjnych, które występują w zadaniach egzaminacyjnych, nie będziesz mieć problemów z poleceniami wymagającymi porównywania, uzasadniania czy formułowania wniosków.

Wskazówki służące do napisania wypracowania ułatwią Ci tworzenie dłuższych form wypowiedzi.

Rozwiązania zadań krok po kroku

W przykładach zamieszczonych na początku każdego rozdziału znajdziesz wyjaśnione krok po kroku strategie rozwiązywania różnych typów zadań, które często występują na egzaminie maturalnym. Umożliwią Ci one wyćwiczenie umiejętności analizy różnorodnych materiałów i interpretacji odczytanych z nich informacji.

